

קונפארם

שמונ"ה מי יודע?

תירוצים על קושיית הבית יוסף

יו"ל ע"י ביתה ט'

דתלמוד תורה יטב לב דרבינו יואל מסאטמאר

בנשיאות ב"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קרית יואל - בני ברק

תלמוד תורה יטב לב דרבינו יואל מסאטמאר

בהתייחסות כ"ק מרן רבינו הקדוש זיעונו"א - בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קרית יואל - בני ברק

נר א' דחנוכה

שמונ"ה מי יודע

תירוצים על קושיית הבית יוסף

כתב הבית יוסף (הל' חנוכה סימן ע"ה) איכא למידק למה קבעו שמונה ימים לחנוכה, הלא השמן שבפך היה בו כדי להדליק לילה אחת, ואם כן ביום ראשון לא הי' נס, ולא היה הנס רק בשבעה לילות.

ותירץ ג' תירוצים:

(א) שחלקו השמן שבפך לשמונה חלקים, ובכל לילה היה נותנים במנורה חלק אחד והיה דולק עד הבוקר ונמצא שבכל הלילות נעשה נס.

(ב) ועוד יש לומר שלאחר שנתנו שמן בנרות המנורה כשיעור נשאר הפך מלא כבתחלה וניכר הנס אף בלילה הראשונה.

(ג) אי נמי שבליל הראשון נתנו כל השמן בנרות ודלקו כל הלילה ובבוקר מצאו הנרות מלאים שמן וכן בכל לילה ולילה.

בעבודתם מפני כבוד השבת והדליקו המנורה בעוד היום גדול, והוצרכו להוסיף שמן על השיעור הקצוב, ולפי זה י"ל דהשמן שבפך לא הי' בו אלא כדי להדליק יום אחד מימות החול, וכיון שכ"ה כסלו חל אז בשבת, הוצרכו להדליק בערב שבת בעוד היום גדול, ונעשה בו נס שהי' דולק והולך כל הלילה עד בוקר של יום השבת, ואם כן הרי הי' נס גם ביום הראשון, ושפיר מיושב קושיית הב"י. (ברך משה)

ויתבאר באופן אחר קושיית הבית יוסף על פי מה שבירר הגאון מאוסטראווצע זלה"ה באור תורה דלפי"מ שכתב בספר הדורות דנס חנוכה הי' בשעת ג' אלפים תרכ"ב, נמצא לפי חשבון המולדות דכ"ה כסלו חל אז בשבת עיי"ש בדבריו כי נעמו, ובכן מקום יש אתי לחדש ולומר דאף ששיעורו חכמים חצי לוג למנורה, שתהא דולקת והולכת מערב עד בוקר כמבואר בגמ' מ"מ בכל ערב שבת היו הכהנים מזדרזים

תלמוד תורה יטב לב דרבינו יואל מסאטמאר

בהתייחסות ב"ק מרן רבינו הקדוש זיעונו"א - בנשיאות ב"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קרית יואל - בני ברק

נר ב' דחנוכה

שמונ"ה מי יודע

תירוצים על קושיית הבית יוסף

עס איז באוואוסט די בית יוסף'ס קשיא פארוואס האלטן מיר אכט טעג חנוכה, עס איז דאך געווען אויף איין טאג גענוג שמן, קומט אויס אז די ערשטע טאג איז נישט געווען קיין נס.

כדי צו פארענטפערן די קושיא, וועלן מיר מקדים נאך א קושיא, וואס רבינו אליהו מזרחי פרעגט וואס האט מען פארדינט אז מען האט געטראפן שמן טהור, וויבאלט אז אלע כהנים זענען דאך געווען טמאי מתים, האב זיי דאך מטמא געווען די שמן מיט'ן אנדצינען.

ענטפערט הגאון ר' נתן געשטענער זצ"ל לויט וואס די רמב"ם פסקנ'ט (הלכות טומאת אוכלין פרק א' הלכה יט) השמן הקרוש אינו לא אוכל ולא משקה, דאס הייסט אז דווקא שמן וואס איז צולאזט ווערט אנגערופן שמן און ס'איז מקבל טומאה, אבער שמן וואס איז פארגליווערט האט נישט קיין נאמען פון קיין אוכלין און קיין משקין, און ס'איז נישט מקבל טומאה.

לויט דעם קען מען זאגן אז די שמן וואס מען האט געטראפן אין בית המקדש, איז געווען שמן וואס איז שוין געווען פארגליווערט, וואס דאס איז נישט מקבל טומאה, במילא די כהן וואס האט עס אנגעכאפט האט עס נישט געקענט מטמא זיין.

אבער לכאורה איז נאך ווייטער שווער א קושיא וואס האט מען פארדינט אז די שמן איז געווען פארגליווערט, די מנורה אליין איז דאך אויכט געווען טמא, און במילא בשעת ווען מ'האט עס אנגעצינדן איז דאך די שמן אפגעלאזט געווארן דורך די היץ, און די שמן איז טמא געווארן פון די מנורה.

קען מען מחדש זיין אז דער אויברשטער האט זיי געמאכט א גרויסע נס, אז די שמן איז געבליבן פארגליווערט אפילו אין די מנורה, און ס'האט זיך נישט אויפגעלאזט דורך די היץ פון די פלאם, און אזוי האט עס געברענט און די מנורה פארגליווערט'ע הייט, כדי די שמן זאל נישט טמא ווערן דורך די מנורה, און לזכר די נס האבן די חכמים מתקן געווען צו מאכן נאך א טאג, און במילא איז זייער גוט פארענטפערט די קושיא פון בית יוסף, אז די זיבן טעג האט מען מתקן געווען אויף די נס אז די ביסל שמן וואס מען האט געטראפן איז געבליבן ברענען גאנצע אכט טעג, און נאך איין טאג אויף די נס אז די שמן האט געברענט פארגליווערט'ערהייט.

תלמוד תורה יטב לב דרבינו יואל מסאטמאר

בהתייחסות ב"ק מרן רבינו הקדוש זיעונו"א - בנשיאות ב"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קרית יואל - בני ברק

נר ג' דחנוכה

שמונ"ה מי יודע

תירוצים על קושיית הבית יוסף

דער בית יוסף (הל' חנוכה סימן ע"ד) פרעגט די קשיא, פארוואס האט מען קובע געווען אכט טעג חנוכה, די ערשטע טאג איז דאך נישט געווען קיין נס?
ענטפערט דער בית יוסף, אז ווייל מען האט צוטיילט די אויל אויף אכט חלקים.

אבער לכאורה איז דאך שווער מיר ווייסן דאך אז אין סומכין על הנס, ווי אזוי האט מען זיך געמעגט פארלאזן אויף א נס.

פארלאזט אויף א נס, אויב אזוי איז שווער וואס איז דען געווען די נס, נאר ווען מ'צינדט דיקע קנויטן ברענט א גרויסע פלאם און די פלאם איז זייער שיין אבער ביי דינע קנויטן ברענט א קליינע פלאם און די פלאם איז נישט אזוי שיין, במילא איז די נס געווען אז מ'זאל מקיים זיין די מצוה "בהידור מצוה" אז עס זאל זיין א גרויסע פלאם אפילו מען האט געצינדן א דינע קנויט. מיט דעם זאגט דער חידושי הרי"מ א טעם, פארוואס דווקא ביי די מצוה פון חנוכה, טרעפן מיר "מהדרין", און "מהדרין מן המהדרין", מער ווי ביי אנדערע מצוות, נאר וויבאלד די גאנצע נס חנוכה איז געווען אז מ'זאל מקיים זיין די מצוה פון הדלקת המנורה בהידור, דעריבער אלס זכר הנס האט מען ביי די מצוה פון חנוכה אויך מתקן געווען מהדרין און מהדרין מן המהדרין.

ענטפערט דער ערוגת הבושם [און אזוי זאגט מען אויך נאך פון חידושי הרי"ם] נאר די גמרא זאגט אין מס' מנחות אז די חכמים האבן געהייסן אריינלייגן א האלבע לוג אויל א גאנץ יאר, אפילו ביי די קורצע זומער נעכט, איז תוס' מסביר אז אין די לאנגע ווינטער נעכט האט מען גענומען א דינע קנויט, און אין די קורצע זומער נעכט האט מען גענומען א דיקע קנויט אזוי האט עס אייביג געברענט פונקט א גאנצע נאכט. קומט אויס אז אויב מען וועט צוטיילן די קנויט אויף אכט חלקים וועט מען פאר יעדע חלק נאר דארפן האבן א אכטל אויל. אויב אזוי קען זיין אז לויטן בית יוסף אז מען האט צוטיילט די אויל אויף אכט חלקים, האט מען אויך צוטיילט די קנויט אויף אכט חלקים, כדי עס זאל קענען ברענען א גאנצע נאכט, במילא האבן זיי זיך שוין נישט

תלמוד תורה יטב לב דרבינו יואל מסאטמאר

בהתייחסות כ"ק מרן רבינו הקוה"ט זיעוועב"א - בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קרית יואל - בני ברק

נר ד' דחנוכה

שמונ"ה מי יודע

תירוצים על קושיית הבית יוסף

כתב הבית יוסף (הל' חנוכה סימן ע"ד) איכא למידק למה קבעו שמונה ימים לחנוכה, הלא השמן שבפך היה בו כדי להדליק לילה אחת, ואם כן ביום ראשון לא הי' נס, ולא היה הנס רק בשבעה לילות.

באופן אחר יש לתרץ על פי מה שאומרים בנוסח ההודאה והדליקו נרות בחצרות קדש, ולכאורה הרי הדלקת המנורה היתה בפנים ההיכל ולא בחצר, וי"ל דאז היה ההיכל מלא גילולים עד שפינו את ההיכל וטהרו את המקדש, ולכן לא הדליקו הנרות בפנים אלא בחצר המקדש, וידוע דצריך שמן יותר במקום שהרוח שולט ונושב בהאש, ממה שצריך כשעומד בפנים בחצר מכוסה, ובפך השמן היה שיעור להדליק בתוך המקדש, אבל לא היה די שמן להדליק בחוץ, ונעשה נס ודלקו כל הלילה בחוץ, נמצא דגם כליל הראשון היה נס. (חתם סופר)

ואפשר לתרץ על פי מה שכתב בפסיקתא שמצאו מנורה של שפודין מברזל והדליקו בו את הנרות, ויש לומר שלא עשו לה בזיכין ליתן שמן לתוכן דא"כ הוי ליה ככלים שיש להם בית קיבול ומקבל טומאה, אם כן טבלו ז' פתילות בשמן והניחו אותם על השפודים, וחשבו שכאשר ישרף כל הפתילה יטבלו פתילה חדשה בשמן, וכן יעשו עד סוף הלילה, ונעשה נס והפתילות הראשונות דלקו כל הלילה, וכן בכל לילה עד הלילה השמיני, נמצא שבכל יום היה נס, שהפתילה שהיה טבול בקצת שמן דלק כל הלילה. (חתם סופר)

תלמוד תורה יטב לב דרבינו יואל מסאטמאר

בהתייחסות כ"ק מרן רבינו הקדוש זיעונו"א - בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קרית יואל - בני ברק

נר ה' דחנוכה

שמונ"ה מי יודע

תירוצים על קושיית הבית יוסף

כתב הבית יוסף (הל' חנוכה סימן ע"ד) איכא למידק למה קבעו שמונה ימים לחנוכה, הלא השמן שבפך היה בו כדי להדליק לילה אחת, ואם כן ביום ראשון לא הי' נס, ולא היה הנס רק בשבעה לילות.

מלאך הן לטובה והן ח"ו לרעה, ומיד כשאדם חושב במחשבתו לעשות איזה עבירה נברא ממנה מלאך והוא מכריחו אח"כ להוציא מחשבתו מכח אל הפועל, עכ"ד, ומעתה יתיישב קושית הבית יוסף על נכון דיש מקום לומר דמכח אותו המחשבה טובה שנכספו הכהנים שיוכלו להדליק בימים הבאים לקראתם נברא מלאך טובה שהי' מסייעם להוציא מחשבתם הטוב מכח אל הפועל, וזה השפיע להם השמן שידליק בכל יום בדרך נס, ונמצא דאי לאו האי יומא לא היה הנס בשאר הימים ולכן קבעו חנוכה ח' ימים וגם מדליקין ביום הראשון בו ביום שנברא מלאך זה. (כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

ואפשר לומר דהנה כתב הר"ן דהטעם שהי' צורך הנס לכל שמונה ימים מפני שהי' להם שמן טהור רחוק ד' ימים, והוצרכו להמתין שמונה ימים בין הליכה וחזרה, עכ"ד, מבואר דתיכף כשמצאו את הפך שמן וראו שאין בידם להדליק אלא יום אחד ידעו שלאחר ח' ימים יהי' להם שמן טהור אלא שכלתה נפשם בעוז ותעצומות האיד להדליק באותן ז' ימים הבאים היות שאין להם שמן אלא ליום אחד בלבד ותיכף ומיד שלחו שלוחים להביא שמן טהור שיהיה להם אחרי כן, והנה אחז"ל במס' מכות בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, וכתב המהרש"א שהכוונה הוא דמכל מחשבה שאדם חושב לעשות נברא

תלמוד תורה יטב לב דרבינו יואל מסאטמאר

בהתייחסות כ"ק מרן רבינו הקדוש זיעונו"א - בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קרית יואל - בני ברק

נר ו' דחנוכה

שמונ"ה מי יודע

תירוצים על קושיית הבית יוסף

כתב הבית יוסף (הל' חנוכה סימן עת"ר) איכא למידק למה קבעו שמונה ימים לחנוכה, הלא השמן שבפך היה בו כדי להדליק לילה אחת, ואם כן ביום ראשון לא הי' נס, ולא היה הנס רק בשבעה לילות.

לתקן כראוי, והאיך הי' אפשר להם לראות, הלא שמן טהור לא הי' כי אם מה שמצאו שלא היה בו כי אם להדליק את המנורה יום א' והיו צריכין אותו להדלקת המנורה, ושמן טמא הרי אסור להכניס לביהמ"ק, והאיך היו יכולים לראות ולתקן, וע"כ הוצרכו ליקח משמן טהור שבפך כדי להדליק נר א' להשתמש לאורו ולתקן את הפירצות, דלא היו רשאים להניח את הביהמ"ק בפירצותיה.

ומעתה מיושב שפיר קושית הב"י דבאמת הי' בשמן שבפך שיעורא דיומא חד, אבל זה לא הי' מספיק אלא להדליק את המנורה כדרכה תמיד בז' נרותיה, אבל כיון שהוצרך להם ליקח מן השמן שבפך כדי להשתמש לאורו כדי לתקן הפירצות, לכן כשבאו להדליק את המנורה לא הי' מספיק השמן שבפך אפילו על יום א', ולכן הי' נס גם ביום הראשון ומיושב קו' הב"י. (דברי יואל)

והנ"ל בזה דהנה בטעם שאסור להשתמש לאורן של הנרות חנוכה כתב הר"ן (בפ"ב דשבת) דכיון שע"י נס שנעשה במנורה תקנוה כמנורה שאין משתמשין בה כלל, אמנם הנה כאן הרי אירע דבר שהיוונים מלבד מה שטמאו כל השמנים עוד פרצו בביהמ"ק כמה פרצות והוצרכו לתקנם, וכדאי' במשנה (פ"ב דמס' מדות) וברמב"ם ז"ל שפרצו בביהמ"ק י"ג פרצות, וכן איתא בפייט ופרצו חומות מגדלי, וא"כ אף שבשעה שהכל על מכונו וצריכין ליכנס להיכל רק כדי לעבוד סדר העבודה הי' אפשר שיהא הכה"ג נזהר ונשמר שלא להשתמש לאורה של המנורה ושלא ללכת לאורה ועל דרך שאמרו חז"ל שהי' מגשש ונכנס מגשש ויוצא כשנכנס ויצא מבית קה"ק כדי שלא ללכת לאורו של ארון, אבל כאשר צריכין לתקן את הפירצות הרי בהכרח להסתכל בדבר היטב ולהתבונן ולראות מה זקוק לתיקון כדי

תלמוד תורה יטב לב דרבינו יואל מסאטמאר

בהתייחסות כ"ק מרן רבינו הקוה"ט זיעעב"א - בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קרית יואל - בני ברק

נר ז' דחנוכה

שמונ"ה מי יודע

תירוצים על קושיית הבית יוסף

כתב הבית יוסף (הל' חנוכה סימן ע"ד) איכא למידק למה קבעו שמונה ימים לחנוכה, הלא השמן שבפך היה בו כדי להדליק לילה אחת, ואם כן ביום ראשון לא הי' נס, ולא היה הנס רק בשבעה לילות.

גדולים מבנין ביהמ"ק של מעלה, ויתכן דע"ז נאמר ופרצו חומות מגדל"י ל' רבים, היינו גם חומות ביהמ"ק של מעלה חוץ מה שפרצו גם בביהמ"ק של מטה, והחשמונאים ע"י מסירת נפשם על קדושת שמו יתברך חזרו ובנו הבנין ביהמ"ק של מעלה.

ועל פי זה יש לומר דבר חדש ליישב קושיית הב"י, דאע"ג דביום א' לא הי' שום נס במנורה של מטה, מ"מ הכהנים הקדושים בעבודתם הזכה ומסירות נפשם לה' בעת שיצאו מעטים וחלשים נגד הגבורים המרובים למען כבוד שמו יתברך הנה בעבודתם הנפלאה זכו להשלים הבנין ביהמ"ק של מעלה שגם יש בתוכה הדלקת המנורה הטהורה העליונה וגם הדליקו אותה, וכיון שהשיגו שזכו לבנות ולעשות את המנורה הטהורה העליונה, לזכר זה תקנו וקבעו להדליק גם ביום הראשון.

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

והנראה לענ"ד עפ"י מ"מ שמבואר בספה"ק שביהמ"ק של מעלה נבנית ע"י עבודת הצדיקים ומעשיהם הטובים, וכשיהי' נגמר הביהמ"ק של מעלה יבוא משיח צדקנו. אבל לעומת זה הרשעים במעשיהם הרעים גורמים חורבן למעלה והורסים מה שהצדיקים בונים שמה במעשיהם הטובים, וכמו שאמר פעם אחת מרן הקדוש הדברי חיים מצאנז זי"ע שבית המקדש של מעלה נגמר, אלא שחסר עדיין הפרוכת, וענה הרה"ק רבי יהושע מטאמאשוב זללה"ה כי אנו מאמינים באמונה שלימה שרבינו הקדוש יוכל לעשות הפרוכת, ולא השיב אז מאומה, אלא פעם אחרת אמר מהיכן אתם יודעים שלא עשיתי את הפרוכת, אלא שרשע גדול במעשיו קרע אותה.

והנה היונים הרשיעו והחטיאו את בני"י וגרמו שלא די שפרצו בפועל ידם את ביהמ"ק של מטה אלא גרמו עוד שע"י החטאים והפשעים יהרסו חלקים